

20. Фурман Ю. М. Корекція аеробної та анаеробної лактатної продуктивності організму молоді біговими навантаженнями різного режиму : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра біол. наук : спец. 14.03.13 "Фізіологія людини та тварин" / Ю. М. Фурман. – К., 2003. – 31 с.
21. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання: [навч. посіб.] / Б. М. Шиян. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2001. – Ч. 1. – 272 с.

Рецензент: канд. біол. наук, доц. Султанова І. Д.

УДК 371.13: 796

ББК 74.580.055

Ірина Хоменко

ФАХОВО-ТЕРМІНОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Стаття розкриває питання відношення студентів і викладачів до проблем формування фахово-термінологічної компетентності майбутніх учителів фізичної культури та особливості її самооцінки студентами. Результати дослідження показали, що більше половини студентів мають недостатній рівень знань із фахової термінології. Переважна більшість опитаних викладачів вищих навчальних закладів вважає необхідним підвищення рівня знань професійної термінології у студентів. Це вимагає посилення уваги до вдосконалення процесу фахової підготовки, зокрема формування фахово-термінологічної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Ключові слова: студент, викладач, фахово-термінологічна компетентність.

Статья раскрывает вопросы отношения студентов и преподавателей к проблемам формирования профессионально-терминологической компетентности будущих учителей физической культуры и особенности ее самооценки студентами. Результаты исследования показали, что более половины студентов имеют недостаточный уровень знаний в области профессиональной терминологии. Подавляющее число опрошенных преподавателей высших учебных заведений считает необходимым повышать уровень знаний профессиональной терминологии у студентов. Это требует усиления внимания к совершенствованию процесса профессиональной подготовки, в частности формирования профессионально-терминологической компетентности будущих учителей физической культуры.

Ключевые слова: студент, преподаватель, профессионально-терминологическая компетентность.

The article considers the problem of student's and teacher's attitude to the problem of forming professional and terminological competence of future Physical Culture teachers and peculiarities of its self-estimation by the students. The research results show that half of the students have insufficient level of professional terminology knowledge. Most of higher school teachers consider it necessary to increase the level of students' professional-terminological competence. This fact requires more attention to improving the process of professional training, in particular, the formation of professional terminological competence of future Physical Culture teachers.

Key words: student, teacher, professional-terminological competence.

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. У процесі фахової підготовки учителів фізичної культури залишається актуальною проблема формування фахово-термінологічної компетентності. Професійна мовна підготовка фахівців галузі фізичної культури є складною за своєю структурою, багатоаспектною та багатофункціональною системою дидактичного впливу на особистість з метою формування навичок і вмінь правильного й доречного використання мови в конкретному контексті та ситуації спілкування, необхідних для ефективного здійснення майбутньої професійної діяльності.

Комунікація, людське спілкування, як правило, ґрунтуються на взаємній необхідності. Успішне спілкування залежить від мовної та комунікативної компетентності адресанта й адресата. Комунікативно компетентною особистість не народжується, вона

нею стає в процесі навчання (мови та мовлення) і виховання, які мають здійснюватися систематично й послідовно не тільки в шкільні та студентські роки, а й упродовж усього життя постійно вдосконалюватися. У цивілізованому світі високо цінується культура мовлення людини, її мовленнєва компетентність, комунікабельність. Я.Януш справедливо зазначає, що ця проблема “у наш час є винятково актуальною. Вона набуває державної ваги, оскільки безпосередньо стосується підготовки майбутнього інтелектуального потенціалу молоді Української держави – її національної інтелігенції” [6, с.9].

Комунікативні вміння Н.Захлюпана та І.Кочан [1, с.108] визначають як один із видів спеціальних умінь, пов’язаних з уміннями сприймати, відтворювати й створювати усні й писемні висловлювання. Комунікативні вміння й навички, що формуються під час роботи над зв’язним усним і писемним мовленням [4, с.72], є досить важливими й необхідними для людини, оскільки вони дають їй змогу ефективно спілкуватися в усній і писемній формах і мають формуватися на ґрунтовній теоретичній і практичній підготовленості, виробляються як автоматизовані усвідомлені дії, що допомагає сприймати, розуміти об’єктивний світ і впливати на нього в процесі життєдіяльності та спілкування. “Знання мови професії, – підкреслює В.Михайлюк [3, с.33], – підвищує ефективність праці, продуктивність виробництва, допомагає краще орієнтуватися в безпосередніх ділових відносинах”.

Рівень існуючої системи професійно-мовленнєвої підготовки студентів, як констатує Н.Тоцька [5, с.11–12], не відповідає сучасним вимогам, адже науково-технічний прогрес, перебудова соціально-економічної й політичної системи в країні вимагають від майбутнього спеціаліста такого засвоєння професійного мовлення, яке забезпечить вільне самовираження особистості у виробничих відносинах, оскільки вміння спілкуватися мовою професії підвищує результативність праці, допомагає краще орієнтуватися в ситуації на виробництві та в безпосередніх ділових контактах.

Володіння категоріальним апаратом науки, як зазначає О.Маруфенко [2], є однією з важливих складових професійної культури фахівця в його аналітико-синтезувальній діяльності. Поєднання в навчальному процесі емоційно-образної та науково обґрунтованої термінології значно підвищує рівень фахової культури й стабільність отриманих навичок, дозволить найбільш ефективно вирішувати завдання навчальних планів.

Мета дослідження – виявити ставлення студентів і викладачів до проблем фахово-термінологічної компетентності майбутніх фахівців із фізичної культури.

Методи дослідження. Ставлення студентів і викладачів до проблем фахово-термінологічної компетентності майбутніх учителів фізичної культури та особливості її самооцінки студентами визначалися шляхом анкетування студентів і викладачів вищих навчальних закладів, у якому взяла участь 281 особа. Респондентами виступили 101 студент і 32 викладачі Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту і здоров’я Черкаського національного університету імені Б.Хмельницького (ЧНУ ім. Б.Хмельницького), 118 студентів і 30 викладачів Інституту фізичного виховання та природознавства Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди (Переяслав-Хмельницького ДПУ).

Результати дослідження. Аналіз відповідей на запитання “Чи вважаєте ви, що знання фахової термінології впливає на професійну майстерність майбутнього вчителя фізичної культури” свідчить, що з 219 респондентів 84,21% студентів дали позитивну відповідь, 7,56% – негативну, 8,19% – важко відповісти. Вважають, що знання фахової термінології впливає на професійну майстерність майбутнього вчителя фізичної культури 87,12% опитаних студентів ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 81,35% – Переяслав-

Хмельницького ДПУ. Не вважають – 4,95% студентів ЧНУ, 10,17% – Переяслав-Хмельницького ДПУ. Важко відповісти – 7,92% студентів ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 8,47% – Переяслав-Хмельницького ДПУ. Отже, більшість студентів – 84,21% – вважає, що знання фахової термінології впливає на професійну майстерність майбутнього вчителя фізичної культури.

Відповіді на наступне запитання “Наскільки ви особисто володієте знаннями фахової термінології?” показали, що із 219 студентів володіють фаховою термінологією 24,45% респондентів, володіють частково – 61,12%, не володіють – 10,03%, важко відповісти – 4,38% опитаних студентів. Володіють знаннями фахової термінології 27,72% студентів ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 21,18% – Переяслав-Хмельницького ДПУ. Не володіють – 9,90% студентів ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 10,16% – Переяслав-Хмельницького ДПУ. Володіють знаннями фахової термінології частково – 60,39% студентів ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 61,86% – Переяслав-Хмельницького ДПУ. Важко відповісти – 1,98% студентів ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 6,78% – Переяслав-Хмельницького ДПУ. Таким чином, аналіз відповідей студентів свідчить, що більше половини респондентів володіють знаннями фахової термінології частково (61,12%).

Аналіз відповідей на запитання “Чи вважаєте ви свій обсяг знань професійної термінології достатнім?” свідчить, що з 219 респондентів 31,09% опитаних студентів вважають свій обсяг знань професійної термінології достатнім, не вважають – 54,27%, важко відповісти – 14,63% студентів. Розглядають свій обсяг знань професійної термінології як достатній 31,68% студентів ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 30,50% – Переяслав-Хмельницького ДПУ. Не вважають таким – 53,46% студентів ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 55,08% – Переяслав-Хмельницького ДПУ. Важко відповісти – 14,85% студентів ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 6,78% – Переяслав-Хмельницького ДПУ. Отже, половина опитаних студентів (54,27%) не вважає свій обсяг знань професійної термінології достатнім.

Відповіді на запитання “Наскільки ви особисто підготовлені до використання професійних термінів в усному і писемному мовленні?” розподілено таким чином: із 219 опитаних студентів повністю підготовленими до використання професійних термінів в усному й писемному мовленні себе вважають 14,34%, частково підготовленими – 74,62%, не підготовленими зовсім – 7,06%, важко відповісти – 3,95%. Зокрема, 16,83% студентів ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 11,86% Переяслав-Хмельницького ДПУ повністю підготовлені до використання професійних термінів в усному й писемному мовленні. 77,22% студентів ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 72,03% – Переяслав-Хмельницького ДПУ підготовлені частково. 3,96% – ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 10,17% – Переяслав-Хмельницького ДПУ не підготовлені зовсім. Важко відповісти – 1,98% ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 5,93% – Переяслав-Хмельницького ДПУ. Отже, переважна кількість опитаних студентів вищих навчальних закладів (74,62%) частково підготовлені до використання професійних термінів в усному й писемному мовленні.

З метою з’ясування питань щодо формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх учителів фізичної культури ми провели анкетування викладачів вищих навчальних закладів.

Аналіз відповідей на запитання “Чи вважаєте ви мовлення основою майбутньої професійної діяльності?” свідчить, що із 62 респондентів 90,51% опитаних викладачів вважають мовлення основою майбутньої професійної діяльності, не вважають – 12,60%. Убачають у мовленні основу майбутньої професійної діяльності 84,37% викладачів ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 96,66% – Переяслав-Хмельницького ДПУ. Не убачають – 21,87% викладачів ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 3,33% – Переяслав-Хмель-

ницького ДПУ. Отже, переважна кількість опитаних викладачів вищих навчальних закладів (90,51%) вважає мовлення основою майбутньої професійної діяльності.

Відповіді на запитання “Чи потрібно, на вашу думку, підвищувати рівень знань з професійної термінології?” розподілено так: із 62 викладачів вважають за доцільне підвищувати рівень знань студентів із професійної термінології 98,43%, не вважають – 3,12%. Вважають за необхідне підвищувати рівень знань із професійної термінології 96,87% опитаних викладачів ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 100% – Переяслав-Хмельницького ДПУ. Не вважають за доцільне 3,12% опитаних викладачів ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 0% – Переяслав-Хмельницького ДПУ. Отже, на думку переважної кількості опитаних викладачів вищих навчальних закладів (98,43%), підвищувати рівень знань студентів із професійної термінології необхідно.

Висновки

1. Більше половини (61,12%) студентів, незалежно від вузу, вважають, що рівень їхніх знань фахової термінології недостатній, а 24,45% – володіють термінологією повністю.

2. Переважна кількість опитаних викладачів Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту і здоров'я Черкаського національного університету імені Б.Хмельницького й Інституту фізичного виховання та природознавства Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди (98,43%) вважають, що рівень знань професійної термінології у студентів потрібно підвищувати.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження – розробити методiku формування фахово-термінологічної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

1. Захлюпана Н. М. Словник-довідник з методики викладання української мови / Н. М. Захлюпана, І. М. Кочан. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – 250 с.
2. Маруфенко О. В. Проблеми формування та використання категоріального апарату вокальної педагогіки у роботі з дітьми та підлітками [Електронний ресурс] / О. В. Маруфенко // Художньо-освітній простір України в контексті новітньої історії : всеукр. наук.-практ. конф. : вибрані матеріали, (Київ, 22–23 листоп. 2007 р.). Секція № 2 / Український центр культурних досліджень Міністерства культури і туризму України. – Режим доступу : http://www.culturalstudies.in.ua/kns2_15.php.
3. Михайлюк В. Українська мова професійного спілкування / В. Михайлюк // Дивослово. – 2004. – № 6. – С. 33.
4. Словник-довідник з української лінгводидактики / за ред. М. Пентиліук. – К., 2003. – С. 70–85.
5. Тоцька Н. Л. Формування професійно зумовленого мовлення студентів технічного ВНЗ (з технологічних спеціальностей легкої промисловості) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 “Теорія і методика навчання” / Н. Л. Тоцька. – Херсон, 2001. – 19 с.
6. Януш Я. Українська мова в економічному вузі / Я. Януш // Дивослово. – 1999. – № 2. – С. 9.

Рецензент: канд. наук з фіз. вих., доц. Ковальчук Л. В.